

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5*
Participatory Academic Administration of School under
The Ubonratchathani Primary Education Service Area Office 5*

ปัญญา ตรีเลิศพจน์กุล¹ และสมฤทัย เต่าจันทร์²
Panya treeleertpojkul¹ and Somrutai taochan²

Received : March 10, 2023; Revised : March 12, 2023; Accepted : March 13, 2023

บทคัดย่อ (Abstract)

การบริหารงานวิชาการอันเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษานั้น สถานศึกษาต้องสามารถที่จะปฏิบัติให้ได้ผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยการดำเนินงานให้ได้ผลนั้นต้องอาศัยกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ทำให้บุคลากรในสถานศึกษามีบทบาทในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาร่วมกัน โดยกระบวนการที่สำคัญประกอบด้วย กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 5 ส่วน คือ การมีส่วนร่วมคิดและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ เป็นแนวทางทำให้สถานศึกษามีการบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามเพศ และขนาดสถานศึกษา (3) เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของ

¹ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1, Supervisor Of under Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 1, Thailand; e-mail : panyatre@gmail.com

²นักวิชาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี; Academician studies Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand.

*DOI : <https://doi.org/10.14456/jlgsrru.2023.11>

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เป็นการวิจัยแบบเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 225 คน และครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 3083 คน รวมทั้งสิ้น 3308 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 322 คน รวมทั้งสิ้น 346 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี Scheffe' และการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 5 ทั้ง 4 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 5 จำแนกตามเพศ และขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน
3. แนวทางการพัฒนาจากแบบสอบถามปลายเปิดพบว่า สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และผู้บริหารควรสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน และรับฟังความคิดเห็นจากครู

คำสำคัญ (Keywords) : การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม, สถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

Abstract

Academic administration is the heart of school administration. Educational institutions must be able to implement concrete results. The effective operation requires a participatory management process. Thus, personnel in educational institutions have a role in academic administration in educational institutions together. The key processes include Participatory management process consists of 5 parts: Participation in thinking and decision making participation in planning participation in action Participation in the evaluation Participate in the benefits It is a way to make academic institutions have more efficient academic administration.

This research aimed to (1) investigate the participative academic management in basic education institutions under the Primary Educational Service Area Office 5, (2) to compare the participative academic management of the schools based on the size of schools and genders (3) to study the guidelines for effective participative academic management of the schools.

The samples in this research were consisted of 346 people including of 24 administrators and 322 teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 5, and the study was conducted in the academic year 2021. The research instruments were questionnaire. The data were analyzed using the following statistics: Mean (\bar{x}), Standard deviation (S.D.), t-test, ANOVA, Scheffe's Method and Content analysis.

The research found the following:

1. The analysis of the participative academic management among the schools under the study showed that, in all the 4 dimensions of the management, the overall was at the high level.

2. The results of comparison of the participative academic management of schools classified by the size of school, location of school and the national test result were found to be not significantly different.

3. The results of the analysis the guidelines for effective participative academic management of the schools, based on the open-ended questionnaire showed that the schools should be provided to the community to participate in teaching and learning process, teachers should be encouraged to develop cordial working relationship, efforts should be made to build understanding of the curriculum among stakeholders Moreover, the school administrators should support the instruction and listen to the teachers' opinions.

Keywords: Participative Academic Management in Basic Education Institution, School, Under Ubonratchathani Primary Educational Service Area Office 5

บทนำ (Introduction)

การบริหารสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนวิธีการ แนวทางการบริหารจัดการให้ความสำคัญกับการพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่เสมอ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจใฝ่รู้ และพัฒนาสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยจัดการศึกษามุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มุ่งเน้นความเป็นเลิศทางการศึกษา เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพ จึงเกิดผลดีบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่สถานศึกษากำหนดไว้ (ธีระ รุญเจริญ, 2559) ดังนั้น สถานศึกษาควรให้ความสำคัญด้านคุณภาพของผู้เรียน โดยการจัดการศึกษาที่ดี ควบคู่กับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา

การบริหารงานภายในสถานศึกษาแบ่งโครงสร้าง และขอบข่าย ได้ 4 งาน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไป การที่สถานศึกษาจะดำเนินภารกิจให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีคุณภาพงานทั้ง 4 ฝ่ายต้องดำเนินงานสอดคล้องกัน และมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิชาการเป็นงานหลักในการบริหารจัดการให้สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระคล่องตัว รวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วม จากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและ การจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเมินผลรวมทั้งการ วัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิภาพ

สถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ได้ดำเนินงานเพื่อสนองนโยบายการจัดการศึกษาตามแผนยุทธศาสตร์การศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการจัดการศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550 คือ ส่งเสริม พัฒนาศักยภาพของประชาชนให้มีคุณภาพที่ดี ส่งเสริม สนับสนุนสถานศึกษาและหน่วยงานทางการศึกษา ให้จัดการศึกษาทุกระดับอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการในระบบจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนาระบบปัจจัยพื้นฐานที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ จะเห็นได้ว่ายุทธศาสตร์ดังกล่าวมุ่งให้มีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ เกิดทักษะ ซึ่งจากการดำเนินการดังกล่าวนี้ มีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการขาดมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการศึกษา ซึ่งสามารถเห็นได้จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary Nation Education Test : O - NET) ของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยของประเทศย้อนหลัง 4 ปีการศึกษา พบว่ามี

คะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยของระดับประเทศในทุกรายวิชา และทุกปีการศึกษาที่ผ่านมา ปัญหาข้างต้นไม่สามารถแก้ไขได้ครอบคลุมหากการวางแผนหรือการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานแก้ไขร่วมกันของฝ่ายบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับสถานศึกษา ซึ่งมีความใกล้ชิดกับนักเรียนและมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด และมีครูเป็นแรงขับเคลื่อนตามนโยบายของส่วนกลาง และผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นการที่จะแก้ไขปัญหาได้ผู้บริหารต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของครู โดยการมีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจ วางแผน จนนำไปสู่การประเมินผล

การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการทำงาน เป็นวิธีการที่สามารถนำมาใช้ได้ทุกระดับ หลักสำคัญ คือ ต้องคำนึงว่าจะให้ใครมีส่วนร่วมในเรื่องอะไร วิธีการมีส่วนร่วมทำอย่างไร ร่วมมากหรือน้อยแค่ไหน ช่วงเวลาใด ปัญหาของการมีส่วนร่วมที่นิยมกล่าว

อ้างโดยที่ไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมที่แท้จริง คือ การให้มีส่วนร่วมเพียงผิวเผิน หรือการมีส่วนร่วมแต่เพียงรูปแบบ เช่น ให้ร่วมรับทราบ ให้ร่วมประชุมแต่ไม่เปิดโอกาสได้แสดงความคิดเห็น หรือเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นแต่ไม่ยอมนำไปปฏิบัติ เพราะมีการตัดสินใจล่วงหน้าไปแล้ว

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จึงเล็งเห็นปัญหาของการบริหารงานวิชาการอันเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา ซึ่งภารกิจในงานวิชาการนั้น สถานศึกษาต้องสามารถที่จะปฏิบัติให้ได้ผลอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้ส่งผลต่อนักเรียนโดยตรง การดำเนินงานให้ได้ผลนั้นต้องอาศัยกระบวนการการบริหารแบบมีส่วนร่วม ทำให้บุคลากรในสถานศึกษามีบทบาทในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาร่วมกัน โดยกระบวนการที่สำคัญประกอบด้วย กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม 5 ส่วน คือ การมีส่วนร่วมคิดและตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ เป็นแนวทางทำให้สถานศึกษาในการวางแผนพัฒนาและบริหารจัดการศึกษาให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามเพศ และขนาดสถานศึกษา

3. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. การวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามเพศ และขนาดสถานศึกษา

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ และขนาดสถานศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ องค์ประกอบการบริหารวิชาการ 4 ด้าน

1. การพัฒนาหลักสูตร

2. การวางแผนงานวิชาการ

3. การจัดการเรียนการสอน

4. การวัดและประเมินผล

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 225 คน และครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 3083 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 รวมประชากรทั้งสิ้น 3308 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 24 คน และครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 322 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 346 คน กำหนดขนาดของกลุ่ม

ตัวอย่างโดยเทียบจำนวนจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) อ้างอิงมาจาก (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

4.1 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ซึ่งเป็นแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยการสังเคราะห์จากเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ทั้ง 4 องค์ประกอบ ตามที่กำหนดในขอบเขตการวิจัยด้านเนื้อหา

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-end Questions) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

4.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.2.1 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้าง และพัฒนาเครื่องมือโดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสารตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ เพื่อเป็นแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม

2) ส่งให้ที่ปรึกษาตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา และปรับปรุงให้สมบูรณ์

3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา การใช้สำนวนภาษาแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) กำหนดเกณฑ์การเลือกข้อคำถามตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามที่คุณเชี่ยวชาญเสนอแนะแล้วนำเสนอที่ปรึกษาอีกครั้ง ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

4) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษาแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 ชุด

จากนั้นนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ Alpha ของ (Cronbach Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

5) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

5.1 ผู้วิจัยดำเนินการทำ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 เพื่อขออนุญาตและอำนวยความสะดวกในการจัดเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษา

5.2 ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

5.3 ติดตามการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามที่ได้รับจากสถานศึกษาด้วยตนเอง

5.4 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยนำไปคำนวณหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบค่าเอฟ (F-test)

ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 โดยนำไปวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด

ผลการวิจัย (Research Results)

1. การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากหมดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด คือ การวัดและประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนต่ำที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93

2. การเปรียบเทียบความแตกต่างการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามเพศ และขนาดสถานศึกษา ผลปรากฏดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามเพศ พบว่า ในภาพรวมและในรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

2.2 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่มีความต่างกัน เมื่อทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีการของ Scheffe พบว่า ระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามความคิดเห็นของผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

3.1 การพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารและกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการทำหลักสูตรน้อย ควรให้ผู้บริหารและกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมสร้างและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้มากขึ้น โรงเรียนไม่ได้จัดทำแผนการจัดการจัดทำหลักสูตร แต่ต้องการให้มีการปรับปรุงหลักสูตรทุกปี จึงควรมีการนิเทศ กำกับติดตามร่วมกันอย่างละเอียด และควรมีการประเมินผลร่วมกัน

3.2 การวางแผนงานวิชาการ ควรส่งเสริมให้ครูร่วมกำหนดแนวทางในการประกันคุณภาพภายใน ควรปรับด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการส่งข้อมูล ควรลดภาระงานนอกเหนือจากการสอนของครูลง เพื่อให้ครูได้มีเวลาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ผู้บริหารควรมีส่วนร่วมในการนิเทศภายในสถานศึกษา

3.3 การจัดการเรียนการสอน เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารไม่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน เช่น งบประมาณ ภาระงานของครู จึงควรสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและรับฟังความคิดเห็นจากครูให้มากขึ้น จัดให้ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี

ต่อกันและสร้างความเข้าใจกับตัวหลักสูตรให้ไปในแนวทางเดียวกันเพื่อบรรลุเป้าหมายการบูรณาการ เพื่อลดการขาดความร่วมมือกันของครูในแต่ละรายวิชาในการบูรณาการวิชาเรียนของนักเรียน

3.4 การวัดและประเมินผล ควรสร้างเครื่องมือการวัดผลประเมินผลที่เหมาะสมกับนักเรียน เนื่องจากในการวัดความรู้ ประเมินนักเรียนต้องใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ใช้เวลาในการสร้างค่อนข้างนาน ควรร่วมกันพัฒนาระบบกรอกคะแนนที่เสถียรและเอื้อต่อการประเมินผล เพื่อลดความซับซ้อนเนื่องจากมีหลายระบบที่มาวัดและประเมินผลนักเรียน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. การอภิปรายผลการศึกษการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

จากการศึกษการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากหมดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงสุด คือ การวัดและประเมินผล อาจเป็นเพราะ อาจเป็นเพราะการวัดผลและประเมินผล คือภาพผลลัพธ์ของความสำเร็จของการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา จึงต้องร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ระดับชั้นเรียน ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และระดับประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551 : 28) เรื่องการแบ่งระดับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมว่า การประเมินระดับชั้นเรียน ผู้สอนเป็นผู้ประเมินนักเรียนหรือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนประเมินตนเอง เพื่อนประเมินเพื่อน ผู้ปกครองร่วมประเมิน ส่วนผลการประเมินระดับสถานศึกษา จะเป็นข้อมูลสารสนเทศที่จัดรายงานผลการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และชุมชน ส่วนการประเมินระดับเขตพื้นที่การศึกษาต้องอาศัยความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษา และเขตพื้นที่การศึกษาด้วย

ในขณะเดียวกันการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะตัวบ่งชี้ มีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและทักษะให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา และตัวบ่งชี้ มีส่วนร่วมในการติดต่อประสานงานต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ อาจจะ เป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมในการ

ติดต่อประสานงานต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ของกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และ ผู้ปกครอง ไม่เพียงพอ ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เปิดให้บุคคลหลายฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม สอดคล้องกับ สมศักดิ์ คงเที่ยง (2548) กล่าวว่าพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 หมวด 4 มาตราที่ 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับ บุคคล ครอบครั้ว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กร วิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน โดย จัด กระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษา อบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพ ปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนา ระหว่างชุมชน

2. การอภิปรายผลการเปรียบเทียบความแตกต่างการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 จำแนกตามเพศ และขนาด สถานศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน โดยมีข้อค้นพบซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา และ ครูผู้สอนในสถานศึกษา เพศต่างกันมีการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ในภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ในทุกด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 (2564) 1. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมี คุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรและค่านิยมหลักของคนไทย 12 ประการ 2. ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนทุกคน มีสุขภาพที่สมบูรณ์ เกิดการเรียนรู้ อย่างมี คุณภาพ เต็มตามศักยภาพ 3. พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถ ในการจัดการเรียนรู้ และงานที่รับผิดชอบ มีนวัตกรรมในการพัฒนางาน 4. ส่งเสริม และสนับสนุนโอกาสทางการศึกษาแก่ประชากรวัยเรียนทุกคน ให้ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีวิถีชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 6. ส่งเสริมและสนับสนุนให้นำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการ พัฒนา ระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ด้านการจัดการเรียนการสอน ระหว่างโรงเรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทั้งนี้อาจเป็น โรงเรียนขนาดกลางส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน มากกว่าซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 (2546) หมวด 4 มาตราที่ 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน จัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน โรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ และโรงเรียนขนาดกลางกับโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็กนั้นมีทรัพยากรและเครือข่ายองค์กรต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีขนาดของเครือข่ายองค์กรต่าง ๆ มากกว่า สอดคล้องกับคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2551) ได้กล่าวถึงการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมว่า การจัดการศึกษาในท้องถิ่นจะประสบความสำเร็จและมีคุณภาพมากขึ้นขึ้นอยู่กับความร่วมมือ และความช่วยเหลือจากฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในท้องถิ่น ดังนั้นสถานศึกษาควรดำเนินการในการส่งเสริมและประสานความร่วมมือกับบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน นอกจากนี้ได้ขัดแย้งกับงานวิจัยของไพฑูรย์ ภูมิซ้อ ที่ศึกษาเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามการรับรู้ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่พบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีการบริหารแบบมีส่วนร่วม แตกต่างกัน โดยที่โรงเรียนขนาดเล็กมีการบริหารแบบมีส่วนร่วมมากกว่า โรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการกำกับ ติดตามสถานศึกษาให้ดำเนินการตามนโยบาย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อสร้างฐานการผลิตคนที่ตรงกับ ความต้องการของชุมชน และวางแนวทางการสร้างและรักษาชื่อเสียงของสถานศึกษา

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรวางนโยบาย กำกับ ติดตามให้ดำเนินการตามแผนที่วาง ไว้ในแต่ละสถานศึกษา มีจุดเน้นของโรงเรียนที่ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป

1.3 ควรมีการให้คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการเลือกแหล่งความรู้ให้กับผู้เรียน

1.4 ควรให้ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการเลือกตำราเรียนของผู้เรียน

1.5 ควรให้ผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการปรับปรุงการเรียนการสอน

1.6 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น และ ส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

1.7 สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษาร่วมนำผลของการ ประกันคุณภาพภายในมาพัฒนาสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยเฉพาะบทบาทที่ แตกต่างกันในด้านการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหาร ครู และกรรมการสถานศึกษา ซึ่งจะเกิด แนวทางในการมีส่วนร่วมในพัฒนาการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาในเชิงลึกการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ในด้านการประกัน คุณภาพ ภายใน โดยเฉพาะการร่วมกันนำผลการประกันคุณภาพภายในมาพัฒนาสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ 2) 2545. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.พ.ส.).

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรง พิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.

ธีระ รุญเจริญ. (2559). การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). หลักการวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์.

สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2548). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัย รามคำแหง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. (2564). แผนปฏิบัติการ ประจำปี งบประมาณ พ.ศ.2564. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

<http://web.ubon5.go.th/homepage/vision> สืบค้น 20 ตุลาคม 2564.

